

ANDRAGOGIKA

1999/2000

UVOD

Nekaj izobraževalnih programov:

- ☛ priprava na ločitev
- ☛ kuhanje za starejše
- ☛ šola za starše
- ☛ preusposabljanje
- ☛ učna podjetja za mlade
- ☛ **placement** – usposabljanje za določeno delovno mesto
- ☛ **izobraževanje za lokalne zaposlitvene pobude**
- ☛ **skupnostno izobraževanje**
- ☛ izobraževanje v soseskah – pod okvirom ministrstva za predmestja
- ☛ ljudske visoke šole – **delavske univerze**: začnejo se s preporoditelji v Franciji, na Danskem
- ☛ **univerza odprtih vrat** – izobraževanje na daljavo
- ☛ **edutainment** – izobraževanje ob zabavi – ULRICH BECK: "risk society": mladi ("otroci zabave") živijo v času zabavne industrije, razvije se težnja po izobraževanju za zabavo – pri življenju bodo ostali le profesorji, ki bodo znali zabavati svoje študente
- ☛ **študijski krožek za dvig proizvodnosti** – skupina ljudi, ki se združi in uči drug drugega – to so storili v Saturnusu
- ☛ **učni projekti** odraslih (study projects) – zbiranje podatkov, npr. kako bi kupil avto
- ☛ **izobraževanje za medije** – da se lahko upremo pritiskom medijev

Izobrazbena struktura odraslih v Sloveniji:

zaostaja za proizvodnjo

pri nas se ne smeš zaposliti pred 15. letom, v Evropi pa pred 18. (do takrat morajo biti v šoli)

Japonci imajo najvišjo izobrazbeno strukturo (50 % izobraženih) → od tod njihov gospodarski čudež

človek mora imeti vsaj **splošno srednjo šolo**, znati se mora obnašati v okolju, se iz njega učiti → nasploh velja, da se začnemo šele po srednji šoli res učiti

Funkcionalna nepismenost:

osebna in družbena disfunkcija, ki se pojavi pri **hitrem gospodarskem razvoju**, globalizaciji

ko ne funkcioniramo pismeno v širšem okolju

za to ni pravega praga, odvisno je od okolja

če česa ne znaš narediti, veš pa, kje najti **navodila**, si funkcionalno pismen

neodvisnost – moraš biti pismen, da si neodvisen

pri nas je **73 %** funkcionalno nepismenih ljudi (v občini Pesnica 0,01 % visokoizobraženih, v centru Ljubljane 30 %)

Izobrazba	Delež
visoka	4,7 %
višja	4 %
gimnazija	2,5 %
nedokončana osnovna šola	16 %
dokončana osnovna šola	30 %

značilen je **odliv možganov** → na Islandiji se že vračajo

Prosvetitelji:

pojavljajo se v zvezi s funkcionalno nepismenostjo

markiz CONDORCET: človek mora biti pismen, da **ni odvisen** od muh drugega človeka
JANEZ EVANGELIST KREK ustanovi vrsto **izobraževalnih društev**, predvsem za ženske, da ne bi bile več odvisne od možev
BLAŽ KUMERDEJ piše na Dunaj, naj bo slovenski kmet pismen, da bo bolje plačeval davke → začetek **gimnazije**

Merilo izobraženosti:

v 19. stoletju je bila temelj osnovna šola

v 1. polovici 20. stoletja je bila temelj srednja poklicna šola

v 21. stoletju je temelj **splošnoizobraževalna srednja šola oz. fakulteta**

v ZDA podjetje *Johnson Controls* polni sadeže – ko so delovno silo zmanjšali, ti ljudje niso več vedeli, kam bi s sabo

povprečen Američan **petkrat zamenja** službo

v prihodnosti bo **20 %** redno zaposlenih, ostali se bomo osebno razvijali

potrebna bo **splošna usposobljenost** – za pridobivanje novih znanj, da ne bomo omejeni v poklicu in življenju

2 potrebi z zmanjšanjem obsega industrije:

1. potreba po znanju – sektor znanja

2. potreba po prostem času – sektor **zabave** (videokasete, zabavišče)

ko se združita, dobimo **edutainment**

tu je denar in največ delovnih mest

na Japonskem igra s kroglicami, imenovana pačinko,¹ nosi več denarja kot avtomobilska industrija in ustvarja šestkrat več delovnih mest

---

¹ Če zmagaš, dobiš nagrado (npr. hrano, pijačo).

I. OPREDELITEV ANDRAGOGIKE

Andragogika:

= veda o **izobraževanju** in **učenju odraslih**

izobraževanje: organizirano

učenje: osebno

Preučuje:

- ☛ proces učenja in izobraževanja
- ☛ metode (diskusijska je ustrezna)
- ☛ organizacijo izobraževanja (veliko znanj, inovativnosti)
- ☛ **izobraževalna gibanja** – npr. univerza za tretje življenjsko obdobje ni stvar države; mreža študij
- ☛ **teoretične in splošne koncepte** izobraževanja

Namen:

povečati število odraslih, ki se zaradi izobrazbe:

- ☛ **razvijajo**
- ☛ bolj **razumejo** sebe in svet
- ☛ postanejo **prožnejši**
- ☛ odzivajo na **spremembe**
- ☛ **boljšajo** sebe in skupnost z **moralnega, etičnega** vidika

Različne podobe v različnih državah:

1. ZDA: MALCOLM KNOWLES – označuje jo kot **umetnost** in kot **vedo o pomoči odraslim**, ki se učijo
2. Nizozemska: študij **socialnega dela** in organizacija **lokalne skupnosti** in izobraževanje odraslih
3. Francija: **učna pomoč odraslih** za prilagajanje družbenim in gospodarskim spremembam (kot študij 1967)²

RAYMOND VATIER: **celota izobraževalnih in vzgojnih dejavnosti**, ki **po opravljenem šolanju** vsakomur omogoči, da na vseh področjih vzdržuje svojo **usposobljenost** na ravni, ki jo od njega zahteva življenje (družinsko, poklicno, družbeno, vloga dejavnega državljana³)
ob tem si mora človek pridobiti **ekonomsko, družbeno, intelektualno in kulturno neodvisnost**

Izrazi:

- ☛ nadaljevalna kultura
- ☛ permanentno izobraževanje
- ☛ prostovoljno izobraževanje
- ☛ dopolnilno izobraževanje
- ☛ sociopedagogika odraslih

² V SFRJ pa 1980.

³ Demokracija brez znanja je pesek v oči, zanjo so potrebni dejavni državljani, ki jih zanimajo širši družbeni problemi, z **volitvami** vplivajo na družbo.

Pojavitev teorije v začetku 70. let:**gospodarske in družbene spremembe**

odpor proti uradni – elitni kulturi, družba se **preobrazi**

začne se razvijati **družba osebne svobode**⁴ - ljudje živijo v blaginji, dovolj je delovnih mest, človek je svobodnejši → nove kulturne potrebe

izobraževanje odraslih – nova gibanja, politični aktivizem, Education for empowerment⁵

vseeno je ravno takrat največ **samomorov** med mladimi

Vzhodna Evropa:

andragogika je postala **veda za izobraževanje odraslih**

izobraževanje odraslih je nadzorovala **oblast**, bilo je okostenelo, neodzivno na spremembe

Izobraževanje odraslih danes:

U. BECK: v današnji družbi informacij ljudje spoznajo, da industrijska družba ni vsemogočna, zato želijo drugačno življenje, drugačne oblike družbene organizacije

Šole:

- ☛ **permanentno izobraževanje**⁶ (izobraževanje skozi vse življenje, **začetno + izobraževanje odraslih**) – podpre Unesco, pojem uvede BACHELARD, teoretična stebra sta FAURE in LEUGRAND (1975)
- ☛ **radikalno izobraževanje odraslih – pedagogika osvobajanja** – PAOLO FREIRE iz Latinske Amerike: začne se, ko je doživel padec z družbenega vrha
- ☛ **andragogika** – MALCOLM KNOWLES

v 70. letih se vanjo integrirata **razvojna in kognitivna psihologija**

Razvoj pojma andragogike:

sredi 19. stoletja na Holandskem prvi zapisi o andragogiki kot znanstveni disciplini

1. SCHOLENBERG: izobraževanje odraslih
2. teorija o izobraževanju odraslih je **znotraj pedagogike** – "**adultna pedagogika**" (prelom stoletja)
3. HANSELMANN (50. leta): postane **samostojna, "andragogika"**
4. OGRIZOVIĆ (60. leta): andragogika je **teorija o vzgajanju in izobraževanju odraslih**
5. Slovenec ANDOLJŠEK je v 60. izdelal delitev na:
  - ☛ obča andragogika
  - ☛ andragoška didaktika
  - ☛ socialna andragogika
  - ☛ družinska andragogika
  - ☛ industrijska andragogika
  - ☛ penološka andragogika
  - ☛ vojna andragogika
  - ☛ andragogika masovnega, političnega in kulturnega dela
  - ☛ zgodovina andragogike in izobraževanja odraslih
  - ☛ (pedagoška sociologija
  - ☛ statistika in metodologija znanstvenega raziskovanja
  - ☛ teorija vzgoje
  - ☛ pedagoška psihologija (psihologija dela, sociologija dela, socialna psihologija)
  - ☛ pedagogika prostega časa)

⁴ Anthony Giddens: *The Third Way*

⁵ ekonomska, politična, psihološka moč

⁶ Ta termin se vse bolj uporablja.

andragogika odgovarja na temeljna vprašanja:

1. Kdo so odrasli?

starostna meja (polnoletnost)

fiziološka, spolna, fizična, mentalna, emocionalna, socialna zrelost

Pedagoška sociologija:

1. primarna socializacija:

zgodnje otroštvo, družina, tesne čustvene vezi

2. sekundarna socializacija:

redno šolanje – novo znanje in informacije

3. terciarna socializacija:

adolescenca, kritičen odnos do okolja, lastna doživetja in izkušnje

nadaljuje se **vse življenje**

cilj je oblikovanje **stabilnega, kritičnega, zadovoljnega in ustvarjalno zrelega človeka**

OGRIZOVIĆ: pri odraslih je izobraževanje **sekundarna dejavnost**

≡ tisti, ki je **izstopil iz začetnega izobraževanja**, se podal v svet dela⁷ in si tu pridobil **izkušnje**

obravnavamo ga drugače kot tistega, ki je bil zmeraj v šoli in ni prekinil izobraževanja
pavzerji dobivajo isto vsebino na drugačen način

3 življenjska obdobja:

1. obdobje otroštva in mladostništva

2. obdobje odraslega

3. obdobje starejših

Mlajši odrasli:

so **izven rednega šolanja**, zaposleni ali brezposelni

Odrasli:

materialno neodvisni

Zrelost:

HRNJICA (1975): zrelost je **proces**, v katerem človek aktivira svoj **potencial za reševanje problemov**, na katere naleti v življenju

vrste zrelosti:

☛ **emocionalna zrelost**: emocionalna stabilnost, oblikovana zavest, neodvisnost, samostojnost, globlje čustvene vezi

☛ **socialna zrelost** – odgovornost za svoje ravnanje, vzdrževanje medosebnih odnosov, ravnotežje med sprejemanjem in dajanjem, lasten sistem vrednot, fleksibilnost, prilagodljivost, kritičnost

☛ **mentalna zrelost** – intelektualne sposobnosti

☛ **biološka = fizična zrelost**

☛ **psihološka zrelost** – pomeni optimalno delovanje motorike in psihomotorike, sposobnost presojanja, nadzor nad čustvi, sposobnost abstraktnega mišljenja itn.

☛ **profesionalna zrelost** – sposobnost za pravilno izbiro poklica in doseganje uspeha v njem

2. Motivi odraslih za izobraževanje:

⁷ ali pavzerstva – učijo se drugače, ker že imajo izkušnje

ne zanimajo nas njegove sposobnosti, usposobljenost, temveč **motivi** ti vplivajo na **zgradbo, vsebine, metode, cilje** izobraževalnega programa

- ☛ širjenje znanja
- ☛ obveščenost
- ☛ izboljšanje spretnosti
- ☛ boljše razumevanje
- ☛ razvijanje vedenja

Spremembe v človekovem življenju:

stresna lestvica RHIE-HOLMESA:

- ☛ smrt partnerja
- ☛ poroka, ločitev
- ☛ preselitev
- ☛ izguba ljubljene osebe
- ☛ vojna
- ☛ revolucija

prehodna obdobja – obdobja kriz in konfliktov, ko greš v regresijo in meriš, kaj boš dobil in izgubil, osebnost se dekonstruira in ponovno vzpostavi → nova samopodoba
učenje je lahko pred ali med prelomnimi dogodki ali po njih
prehodi nastopajo **med navidezno zaporednimi etapami** našega življenja

Družbene spremembe:

- ☛ povečanje prebivalstva
- ☛ večanje deleža starejših ljudi
- ☛ preveliko proizvedene vrednosti
- ☛ povečana stopnja kriminala
- ☛ nove politične in gospodarske združbe
- ☛ povečana brezposelnost
- ☛ globalizacija ...

3. Ali se učenje odraslih ločuje od učenja otrok in zakaj?

ko se **andragogika** izvije iz **pedagogike**

človek se različno uči pri različni **starosti** – drugačno življenje, izkušnje, partner, socialne vloge
odvisno od **družbenega okolja** – če si izven mainstreama, se težje izobražuješ
bistveni vzrok za funkcionalno nepismenost je tudi **kultura**

←
tisto, kar **ostane**, ko smo vse drugo pozabili
sled, ki ostane v nas **po nekem šolanju** – kar smo slišali, brali, počeli, v nas se vtisne ne glede na okolje
še vedno vemo, kaj je paramecij, čeprav ga od osnovne šole nismo več potrebovali

Sposobnosti odraslega za učenje:

strah pred neuspehom

dolgo je veljala Adamsova teorija plastičnosti – po 25 letih plastičnost upade, izobraževanje ni več mogoče

←
THORNDIKE: učenje odraslih je **učinkovitejše**

trajnejše znanje

bolje se učijo **kompleksno gradivo**

Posebnosti učenja odraslih:

svet odraslih je **svet akcije** (pri otroku pa informacije)
selekcija informacij – povezane morajo biti s tem, kar delajo
 izobraževanje glede na **konkretne potrebe**

Delovne in življenjske izkušnje:

pri odraslih se **personalizirajo**, postanejo del ljudi samih
otroci se identificirajo z izkušnjami starejših

praksa ≠ izkušnja (= na temelju lastne prakse pridobljena spoznanja, posplošitve, ugotovitve, spretnosti, navade)

a) homogene izkušnje:

kadar so si ljudje že prej pridobivali izkušnje **na istem področju**, kjer se zdaj naprej izobražujejo

b) heterogene izkušnje:

prehodne izkušnje s **čisto drugega področja** → s pridom lahko uporabimo razne tehnike, navade, spretnosti

Prejšnje znanje odraslih:

povezovanje znanja

upoštevanje **neformalno pridobljenega** znanja

če ima nekdo npr. odpor do matematike, moramo začeti s poučevanjem **osnov** in tako pritegniti ter opogumiti

zbiranje podatkov o predznanju (spričevala, diplome, testi, praktični preizkusi)

4. Kako se odrasli učijo?

izraz andragogika leta 1833 prvi uporabi ALEXANDER KNAPP
 prvič se pojavi vprašanje, ali se odrasli **učijo drugače** kot otroci
 psihologija je znanost, poučevanje/izobraževanje je umetnost

Pedagogika ≠ andragogika

znanja o učenju – dobimo jih iz študij o življenju **otrok in živali**

znanja o poučevanju – dobimo jih iz **izkušenj** ob poučevanju otrok

Izobraževanje:

= proces prenašanja kulture (mišljenje, ravnanje, obnašanje, navade, učenje)

pedagogika: predvsem prenos **znanja** → zato velikokrat napačno "pedagogika izobraževanja odraslih"

andragogika: tudi prenos **kulture**, ne le znanja

prvi izobraževalci odraslih so bili **učitelji otrok**, zato se ni preveč dobro razvilo

bistvena značilnost izobraževanja odraslih je, da gre za **odzivanje na spremembe v človekovem življenju in družbi**

Stanje nekoč:

ni bilo organiziranega izobraževanja odraslih

časovni razpon, potreben za družbene, intelektualne, ekonomske, politične spremembe, je bil **daljši** od človekovega življenja

človeku je zadoščalo znanje, ki ga je pridobil v mladosti → danes so spremembe hitrejše, številčnejše

Pozitivne spremembe in nova znanja:

demokracija – a ni dovolj, da jo le proglasimo, ljudje morajo razviti **kritičnega duha** za upravljanje družbe

tudi svoboda tiska in govora potrebujeta **nova znanja** (pomembna je npr. retorika)

razvoj tehnologije nenehno potrebuje nova znanja

Pozitivne spremembe, ki nakazujejo potrebe po izobraževanju odraslih:

- ☛ nova ekonomska družba
- ☛ nov izobraževalni sistem
- ☛ politični pluralizem
- ☛ razvoj demokratske mentalitete
- ☛ povečanje števila nevladnih organizacij
- ☛ razvoj kritičnega mišljenja pri mladih ljudeh
- ☛ odkrivanje lastnih zmožnosti
- ☛ razvoj družbene odgovornosti
- ☛ razvoj prostovoljnega dela

Srednje dobre spremembe:

- ☛ nepremišljen prenos tujih izkušenj, znanja, tehnologije – razvoj posameznih kompetenc ne sme biti nepremišljen, ampak **kulturno pogojen**
- ☛ mladi se odločajo le za poklice, ki so trenutno družbeno priznani (pravniki, poslovneži, računalnikarji)
- ☛ nova znanja za različna delovna mesta, ki jih je treba menjavati
- ☛ ljudje, ki strpno čakajo, da nekdo drug poišče rešitve za njihove probleme

Negativne spremembe:

- ☛ družbena izločenost (revščina)
- ☛ trajna nezaposlenost
- ☛ drugačen položaj ljudi s posebnimi potrebami
- ☛ veliko število zasvojenih
- ☛ spremembe v položaju učiteljev in zdravnikov
- ☛ mladi ne vidijo pomena izobraževanja za življenje
- ☛ spori med staro in mlado inteligenco
- ☛ premalo strpnosti med različnimi skupinami, interesi
- ☛ odliv možganov
- ☛ povečanje stopnje kriminala (lahko zaustavi razvoj)

MALCOLM KNOWLES: andragogika je **umetnost in znanost**, kako **pomagati** odraslim, ki se učijo

SOCIALIZACIJA IN VZGOJA

ODRASLIH

gre za **vseživljenjska procesa**, ki se začneta že v **otročtvu**

→ koncept vseživljenjskega učenja

dolgo smo misli, da ta procesa zastaneta na pragu odraslosti, a to ne drži

Otroci se učijo tistega, kar jih uči življenje:

- ☛ če otroke karajo, se naučijo obsojati
- ☛ če živijo v sovraštvu, se naučijo, kako se bori
- ☛ če živijo v strahu, se naučijo nezaupanja
- ☛ če živijo v sočutju, se naučijo obžalovati samega sebe
- ☛ če živijo v posmehu, se naučijo biti sramežljivi
- ☛ če živijo v ljubosumju, se naučijo zavidati
- ☛ če so do otrok strpni, se naučijo biti potrpežljivi
- ☛ če prejmejo pohvale, se naučijo ceniti
- ☛ če se součijo v odobravanju drugih ...

Različne vede se ukvarjajo s tema pojavoma:

- ☛ andragogika
- ☛ pedagogika
- ☛ psihologija
- ☛ sociologija
- ☛ ekonomija
- ☛ pravo
- ☛ zgodovina
- ☛ lingvistika – skozi razvoj besed pokaže, kako so ljudje živeli

gre za **življenjski pojav**, ki se dotika **posameznika**, pa tudi njegovega bivanja in delovanja v **povezavi z določenim okoljem**

gre za medsebojno delovanje posameznika in okolja, ne le za prilagajanje okolju

Socializacija odraslih:

ko ne gre le za prilagajanje družbenemu okolju, ampak odrasli **vpliva** na proces lastne socializacije z **izkušnjami, razumom** (≠ otroci se temu predajo, posnemajo)

nanjo vplivamo s potovanji, šolo, prijatelji ...

zanima nas **razvoj avtonomnosti, samostojnosti, osebnostni razvoj, ustvarjalnost, prilagojenost** družbenemu okolju

priznavanje okolja je človeku potrebno, ker samo s pomočjo okolja razvijamo svojo **samopodobo** in **strukturiramo svojo osebnost**

lahko gre za zaveden ali nezaveden proces

Avtonomnost obravnavamo z dveh vidikov:

1. psihološki
2. družbeni

Vrste/sestavine avtonomnosti:

- ☛ finančna neodvisnost

- ☛ samostojno sprejemanje odločitev
- ☛ odgovornost za svoja dejanja – to razvijamo z izobraževanjem (moralna, pravna odgovornost)
- ☛ najti rešitve za probleme
- ☛ biti podjeten
- ☛ nekaj narediti, delovati, ustvariti
- ☛ prilagoditi se resničnosti
- ☛ misliti s svojo glavo
- ☛ upravljati s svojim bivanjem → cilj v življenju
- ☛ znati se organizirati, izražati
- ☛ komunicirati z drugimi
- ☛ postavljanje vprašanj

vse to skušamo doseči z izobraževanjem

Opredelitev avtonomnosti:

veliko jih je, vendar avtonomnost ne obstaja na splošno – vedno je v povezavi s **situacijami** in **družbenim kontekstom**

v preteklosti so bili drugačni kriteriji

pri Eskimih si avtonomen, če premagaš sramežljivost in normalno komuniciraš z ljudmi – to jim je problem

Socializacija:

EMIL DÜRKHEIM: = vseživljenjski proces, s katerim družba človeku vcepi svoja **pravila in norme** še posebej to velja za **otroke** – če jih izpostavimo implicitnemu in eksplicitnemu učenju, morajo ponotranjiti načine delovanja in mišljenja, navade, ideale, prepričanja in obrede, ki so v skladu z njegovim življenjskim okoljem in s skupinami, ki jim pripada otrok se **zavedno** ali **nezavedno uči iz okolja** – od tu sprejema vse, kar spada v socializacijo te podatke vnese v **strukturo svoje osebnosti**, vplivajo na njegov razvoj – z **vzgojnimi izkušnjami**, ki jih doživi skupaj s pomembnimi odraslimi

vzgojni sistem družine ali šole služi temu, da na otroka **prenese družbene zahteve**, pa tudi **dosežke**

ta sistem služi temu, da **družba preživi**

Socializacijsko okolje odraslih:

- ☛ v **družini** – ni vseeno, kakšni so partner, starši, otroci
- ☛ na **delovnem mestu** – drugače je v tovarni kot v majhnem podjetju, v kliničnem centru ali zasebni ordinaciji
- ☛ v izobraževalnem centru, raznih klubih, društvih ...

okolje: = bolj ali manj **stalna celota pogojev**, v katerih se odvijajo življenja posameznikov

Skupina:

mesto socializacije je lahko tudi **skupina** = **združba posameznikov**, med katerimi vladajo **odnosi**, ki vsakemu odredajo **vlogo in mesto** v skupini
študijska skupina

Spontano:

pogosto – odrasli doživi vrednote, prepričanja, stališča, mišljenje okolja

Socializacija v skupinah vrstnikov:

brez odraslih mladi doživijo **svoje vrednote**

mladi se pogosto počutijo **izključene** iz širših družbenih odnosov, nekateri celo iz družinskega ali šolskega okolja

zato njihova socializacija poteka na drugih mestih (trgi, ulice ...) – čeprav so v očeh odraslih ta mesta **marginalizacije**

tu vladajo **iste vrednote**, drugačne od starševskih → **pomembno mesto socializacije mladih**

to velja za vse skupine, ki so **občasno na robu družbenega dogajanja**:

- ☛ mladi
- ☛ starejši
- ☛ brezdomci
- ☛ brezposelni
- ☛ odvisniki
- ☛ homoseksualci
- ☛ invalidi ...

to so **velike družbene skupine**, kjer se ljudje **bolje počutijo** med seboj, ker njihove vrednote in posebnosti pridejo do veljave

Socializacija:

pogled, ki ga ima človek sam nase, na svoje okolje, čustva, motive, sposobnosti, povzroči v njem nekakšen **notranji dialog**

iz tega se razvije **občutek vrednosti**

prek tega občutka človek **ponotranji družbeno okolje, socializira se**

Socialnost:

posledica **socializacije**

ni le **odprtost do drugega človeka** kot tudi ni posledica tega, da nas oblikuje drug človek → gre za oboje

dajanje in preijemanje iz okolja

Socializacija otrok:

podredijo se moralni avtoriteti odraslega

vsi otroci so zaupljivi do odraslih, zato je to sploh mogoče, ubogljivi so

otrok **obvlada svoja nagnjenja**, ker se **identificira** z vzgojitelji, starši, učitelji, ki poosebljajo naloge

naloge otroci zaznajo kot **gospodarja**

prek nalog si prisvojijo **družbena in moralna pravila**

Socializacija odraslih:

podreditev moralni avtoriteti je odvisna tudi od **razumskih procesov**

človek torej **vpliva na svojo socializacijo**

zato pri odraslih pogosto poteka **razumsko**, z **utemeljevanjem** nalog, obvez, ciljev, vrednot

otroci skušajo **ugoditi** odraslemu, odrasli pa **obvladajo** svoje želje, nagnjenja, impulze tako, da se ne prepuščajo trenutnim željam, ampak si postavljajo **dolgoročne cilje** (za njih se tudi odrečejo kratkoročnim željam)

odgovorni so **avtoriteti lastne vesti**

če izpadejo iz družbe, se ne morejo podrediti dolgoročnim ciljem in ne znajo kontrolirati trenutnih nagnjenj

Pritisk skupin in institucij:

institucije se želijo prek posameznikov **potrditi in preživeti**

včasih gre takšno preživetje **na račun posameznikov** → socializacija postane **razosebljujoča, nasilna**

človek si ne more izbirati načina življenja (zapor, sekte, totalitarizem, odročni kraji ...)

taka naj bi bila v preteklosti Poljska: družinske in nacionalne vrednote so se postavile po robu nacionalni ideologiji (šole, tovarne ...)

tako se lahko ustvari **svet dvojne resnice**: nesoglasje med javnim obnašanjem in zasebnimi vrednotami

Integracija ljudi v socialno okolje:

človek **sprejme vrednote družbe**

marginalci se težko integrirajo, treba jih je pripeljati nazaj in socializirati na način, ki v družbi prevladuje

Socializacija ≠ vzgoja:

vzgoja je **namerna socializacija**, ima svoje cilje

socializacija je **nenamerna**

Značilnosti odraslega zorenja

1. človek preraste iz odvisne v **samostojno osebnost**
2. ima **več izkušenj**
3. **pripravljenost za učenje** se usmeri k **razvojnim nalogam** in **družbenim vlogam**
4. znanje **uporabijo takoj** in ne kasneje
5. osredotočenost na **probleme**, ne na tematiko

Samopodoba otroka:

najprej si ustvari samopodobo **odvisneža**, saj za vse njegove potrebe skrbi nekdo drug (pomembni odrasli)

transakcijska analiza (ERIC BERNE): ko otrok pride na svet, sebe doživlja kot **manjvredno bitje**, ki ni v redu (HARRIS) – pričakuje, da mu bo **odrasli vsilil svojo voljo** doma, v šoli itn.

to potrjuje trpna vloga učenca

pri 7 letih se **začne oblikovati** samopodoba: začne se samostojno odločati, prevzema vse večje odgovornosti ...

v **puberteti** prevzame svojo podobo v svoje roke – upornost je bistvena za njegov razvoj

mladi so predolgo v vlogi odvisneža

TÖRSTEN HUSEN: *The Learning Society* – mladi so **predolgo izključeni** iz sveta delovanja
odgovornost za učenje prevzamejo **učitelji**

Samopodoba odraslega:

odrasli postane, ko postane odgovoren za svoje **učenje** in začne **delovati v družbi**, spreminjati odrasli ne prenašajo, da jim drugi govorijo, kaj naj delajo, da jih kaznujejo ...

spremeni se **podoba učenca** – iz preteklosti ima nove **izkušnje o učenju**

nekateri spomini odrasle odvrnejo od izobraževanja

včasih odrasli zahtevajo, da jih učitelji obravnavajo kot otroke – tega ne smemo storiti, ker bodo negativne reakcije

niso zgolj **prejemniki znanja**, ampak skupaj z mentorjem **odkrivajo** svet → niso zmeraj pripravljeni na to, ko pa to ugotovijo, je to zanje lep občutek
učenje sproti, presenetljivi rezultati

Vzgoja odraslih kot proces osebnostnega razvoja

MALCOLM KNOWLES

od	k
<u>odvisnosti</u>	<u>samostojnosti</u> (eden izmed ciljev socializacije in vzgoje)
<u>pasivnosti</u>	<u>dejavnosti</u>
<u>subjektivnosti</u>	<u>objektivnosti</u> (čim več podatkov o stvarnosti, lažje odločanje)
<u>nevednosti</u>	<u>poučenosti</u>
majhnih <u>sposobnosti</u>	velikim <u>sposobnostim</u>
majhnih <u>odgovornosti</u>	velikim <u>odgovornostim</u>
ozkih <u>interesov</u>	širšim <u>interesom</u>
<u>egoizma</u>	<u>altruizmu</u>
<u>zavračanja</u> samega sebe	<u>sprejemanju</u> samega sebe
<u>neoblikovane identitete</u>	<u>izoblikovani identiteti</u>
osredotočenja na <u>posameznosti</u> (premalo vedenja, znanja, izkušenj)	osredotočenju na <u>splošna načela</u>
<u>površne skrbi</u>	<u>globokim skrbem</u>
<u>posnemanja</u>	<u>izvirnosti</u>
potrebe po <u>gotovosti</u>	dopuščanju <u>dvoumnosti</u>
<u>impulzivnosti</u>	<u>razumnosti</u>

kdaj je odrasli **vzgojen**, je odvisno od **družbenega konteksta**

II. RAZVOJ INSTITUCIONALIZIRANEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

19. stoletje:

prve ustanove za izobraževanje odraslih – **potrebe** se prerasle slučajno, spontano in stihijsko delo na področju učenja odraslih

razmahne se po razsvetljenstvu, predvsem kot **splošno razsvetljenje naroda**

Splošna šolska naredba, 1774:

že k nam, vendar le kot **priporočilo** ("kjer je to mogoče") uvaja nedeljski popoldanski ponavljalni pouk

prva sled zamisli o načrtnem nadaljnjem, pošolskem izobraževanju mladine na Slovenskem

Prve ljudske visoke šole na Danskem:

1844-74 – 54 šol, nenehno se širijo, leta 1906 že 130

zamisel NIKOLAJA GRUNTWIGA (1783-1872)

prva šola za odrasle, namenjena ljudstvu

hoteli so prebuditi narodno zavest in preprečiti germanizacijo

v 70. letih 19. stoletja se širijo na druge skandinavske dežele in Nemčijo

vse imajo iste **cilje**:

- ☛ družbeno osveščanje
- ☛ politična vzgoja
- ☛ naprednejše kmetijstvo
- ☛ umnejše gospodarjenje

prispemale naj bi k **povečanju proizvodnje**

"Univerzitetni ekstenzi" v Angliji:

takrat ena najrazvitejših držav, potrebovala je kvalificirane delavce, tehnično inteligenco
posebni **oddelki za izredni študij** → **1. institucionalizacija poklicnega izobraževanja** zaposlenih

občasni tečaji, seminarji za specializirano izobraževanje → to preraste v "razširjene univerze"

Cambridge, 1870, nato Nemčija, ZDA, Kanada

1899 – na Ruskin Collegu v Oxfordu začnejo z **dopisnim študijem** (hkrati na Švedskem)

pri nas se po zgledu Angležev začnejo razvijati ljudske in delavske univerze že na **začetku stoletja**
"domovi kulture" v vzhodni Evropi (Češka, Slovaška, Madžarska, Sovjetska zveza ...)

najprej so take ustanove nastajale le v **večjih središčih** – kjer so živeli pobudniki ali kjer so bile večje univerze

le **osamljene ustanove** in specializirani centri

a zaradi vse večjih potreb so se **širile** – ko se povežejo in pokrijejo celoten nacionalni prostor,
govorimo o **sistemu izobraževanja odraslih**

Razvoj izobraževanja odraslih na Slovenskem

prve ustanove so se pojavile, brž ko je nastala **splošna družbena potreba** po izobraževanju odraslih

"Nedeljske ponavljalne šole":

po **1869** – hkrati z obvezno osemletko
izobraževanje odraslih začne dobivati **institucionalno podobo**

1. Delavska izobraževalna društva → delavci:

Slovenija: 1867, Hrvaška: 1870
razsvetljenski, politični, zabavni program

2. Čitalnice, kulturno-prosvetna društva → meščanstvo:

meščanski krogi – široka razsvetljenska dejavnost, dvigovanje kulturne ravni
čitalništvo – posebno obdobje naše kulturne zgodovine
po **1820** se pojavljajo tudi v Sloveniji in na Hrvaškem – povezane z **ilirskim gibanjem**,
prebujanjem **narodne zavesti**
pri nas Radgona: **1830**, Maribor 1847, Ljubljana, Celovec, Trst, Gorica 1849
ob koncu stoletja jih je 77

3. Izobraževanje kmetov – ponavljalne šole:

po splošni šolski naredbi iz leta 1774 so morali v **ponavljalne šole** (2 uri ob nedeljah) vsi do 20. leta, če niso bili v srednjih latinskih šolah
zlasti na **podeželju**, kjer šolstvo še ni bilo dovolj razvito

a) ponavljalne splošnoizobraževalne šole:

le nekaj **osnovnega znanja** – **kompensacijsko** izobraževanje

b) ponavljalne obrtne in trgovske šole:

izhajale so iz osnovnošolskega znanja – posredovale so **posebna strokovna znanja** (za poklic ali kmetijstvo)
neupravičeno jih imenujemo "ponavljalne" – že **inovacijsko** izobraževanje

od leta 1843 zasledimo več **učbenikov** in druge literature za ponavljalne šole, vendar vlada **pomanjkanje**

Učiteljstvo:

učitelji so postopoma začeli organizirati daljše **tečaje** kot **dodatni pouk o kmetijstvu** (91 takih šol leta 1865), **učiteljice** pa o **gospodinjstvu, negi otrok ...**

učiteljstvo je bilo torej vključeno v razne oblike **dopolnilnega izobraževanja odraslih** v 19. stoletju, usposabljali so jih za nosilce izobraževanja odraslih,

imeli so razne **izpopolnjevalne tečaje** in seminarje za učitelje → prvi poklic, za katerega je **strokovno društvo** organiziralo **dopolnilno izobraževanje** svojih članov

1820-70 – oblikovanje prvih ustanov za izobraževanje odraslih

Šole za odrasle:

delno kot **podaljški rednih šol**

tudi za **poklice**, ki jih redna šola ne izobražuje – torej kot **samostojne ustanove** postopoma tudi posebne **strokovne šole za odrasle** – kmetijska šola v Trstu **1848**, Ljubljana 1850 po prvi svetovni vojni so obnavljali šole za odrasle najprej v Sloveniji (**1922**), nato pa v vsej Jugoslaviji

Zakon o ljudskih šolah, 1929:

poenoti profil šol za odrasle

Institucionalizacija izobraževanja odraslih:

pri nas se začne **ob koncu 19. stoletja**

najprej je namenjeno **splošni omiki** in širjenju **narodne kulture**, zato je tudi institucionalno povezano s kulturnimi ustanovami (čitalnice, kulturno-prosvetna društva)

v nadaljevalnih šolah je potekalo vzporedno **izobraževanje za kmečko prebivalstvo** – kmetijstvo, sadjarstvo, živinoreja, čebelarstvo

programi so nastajali na podlagi najbolj perečih **družbenih potreb** po znanju podpirajo in izvajajo predvsem **učiteljstvo** ter **napredni intelektualci**

nato v smeri **notranje diferenciacije programov**

po 1. svetovni vojni se pojavijo **delavska prosvetna društva** v večjih krajih – poudarjati začnejo poklicno izobrazbo in politično zavest

med obema vojnama večji razmah – **programske razširitve**, **več ustanov**, vedno **več ljudi** (poslušalci, predavatelji, animatorji)

še vedno ohlapni programi, a vedno **večji vpliv**

tudi **1. dopisna šola** v Sarajevu in Ljubljani

po 2. svetovni vojni – **delavske in ljudske univerze**, izobraževalni centri 1958-60 – **dokončna institucionalizacija**

Delavske in ljudske univerze:

po **1950**, ko upada število kmečkega in narašča število **mestnega prebivalstva** (razvoj industrije)

ljudska univerza – **kulturno, družbenopolitično** izobraževanje

delavska univerza – **poklicno** izobraževanje

a pride do postopnega **brisanja mej** med obema

kulturnoprosvetna društva Svoboda – Ljudska prosveta je zveza teh društev, ustanovljena **1947** v Ljubljani

že čez nekaj let se iz društev odcepijo ljudske in delavske univerze

Izobraževalni centri:

delavske univerze in šole za odrasle so zadovoljevale predvsem potrebe po kompensacijskem strokovnem izobraževanju odraslih – morale so zadovoljevati primanjkljaj znanja na občinski ravni,

zato niso mogle slediti **specifičnim željam** posameznih **delovnih kolektivov**

nezasičene potrebe po **novem, specifičnem, specializiranem znanju, spretnostih, navadah** – to zahtevata razvoj in napredek proizvodnje

predavatelji so **specialisti**

1. institucionalna, organizirana oblika prenašanja **dopolnilnega znanja specifičnih informacij**, potrebnih za opravljanje raznih vrst dela

☛ šolanje **novih profilov**, ki jih še ni bilo v okviru rednega šolanja

☛ **prekvalifikacija**

☛ zagotavljanje **manjkajočih delavcev**

☛ **interne kvalifikacije** in **fluktucija**

☛ skrb za **pripravnike** in **pripravnštvo**

☛ skrb za razne oblike **usposabljanja** (začetno, adaptacijsko, dopolnilno)

Študij ob delu na višjih šolah in univerzah: konzultativno-dopisni model

= **kontinuiran** in **strokovno** voden proces poučevanja, ki ga od rednega študija loči le posebna pot **programiranja in organizacije**

etape razvoja:

1. izredni študij in študij ob delu

izredni študij je **individualni študij** in poteka predvsem kot **kompensacijsko samoizobraževanje**
študij ob delu je **skupinski študij** odraslih (kompensacijski in inovacijski – novi programi, ki še niso obstajali)

2. študij ob delu kot enakovredna pot študija

3. študij ob delu in povratno izobraževanje

III. TIPOLOGIJA IZOBRAŽEVANJA

ODRASLIH

1. UČENJE ODRASLIH

= **dejavnost**, s katero osebe, ki so intelektualno, telesno in socialno **dozorele**, pridobivajo **ново znanje, spretnosti in vedenje**

proces, v katerem odrasli pridobijo **ново znanje** in **spretnosti** ter razvijajo **nova stališča in dejavnike**

BORGER, SEABORNE (1966): vsaka bolj ali manj **permanentna sprememba vedenja**, ki je **rezultat izkušenj**

HILGARD, ATKINSON (1967): relativno **permanentno spreminjanje vedenja**, ki se pojavi kot **rezultat prakse**

Razlike med učenjem otrok in odraslih:

KNOWLES:

1. **samopodoba**
2. odrasli imajo **bogato zalogo izkušenj**, ki jo lahko prenesejo v učno situacijo → so pomemben **vir** za novo učenje
3. odrasli so se **bolj pripravljene učiti**
4. odrasli se učenja lotevajo **problemsko**, otroci pa so bolj subjektivni
5. odrasli so **bolj notranje** kot zunanje motivirani za učenje

2. IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

= **dejavnosti**, ki so usmerjene k **razvijanju znanja, moralnih vrednot** in razumevanja na **vseh življenjskih področjih**

JARVIS (1986): učenje je **nadredni pojem**, ki obsega tudi izobraževanje, poleg tega pa še vsakršno **načrtno ali nenačrtno prizadevanje**, da bi nekaj doumeli, razumeli, spremenili

vseživljenjski proces

Razlike med izobraževanjem otrok in odraslih:

nenehno izobraževanje

izobraževanje postane **način življenja**

spreminjata se **vsebinska in časovna razporeditev** učenja

povezuje se izobraževanje mladine in odraslih

pomembno je **razvijanje sposobnosti**

pripravljenost za samostojno učenje in izobraževanje skozi vse življenje

4 osnovne vrste izobraževanja glede na **subjekt vodenja**

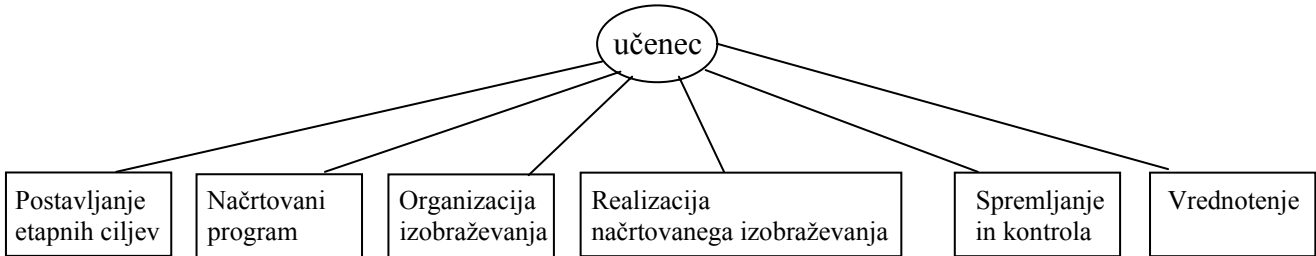
1. Samoizobraževanje:

= proces pridobivanja znanja, spretnosti in navad, kjer **učenec sam v celoti obvlada učni proces**

postavlja si **cilj, planira, programira**, opravi vso **organizacijo, uresničuje, preverja, vrednoti** naučeno

to se je razvilo še pred izobraževanjem odraslih – **kompensacija rednega učenja** na začetku razvijanja šolstva za otroke so to uporabljali predvsem nadpovprečno nadarjeni učenec je **prepuščen sam sebi** – sam si zada **globalni cilj**, ki ga hoče doseči ni formalnega vrednotenja rezultatov

2. Usmerjeno/vodeno samoizobraževanje:

del izobraževanja pod vodstvom **dopisne šole**

oseba si še vedno **sama** zada **globalni cilj, planiranje in programiranje** pa opravi **ustanova** ustanova tudi **dokončno vrednoti**

razlika s samoizobraževanjem je nastala, ko je bilo povpraševanje po virih za učenje itn. tako množično, da so začele ustanove pripravljati standardizirana gradiva za razne namene učenja odraslih

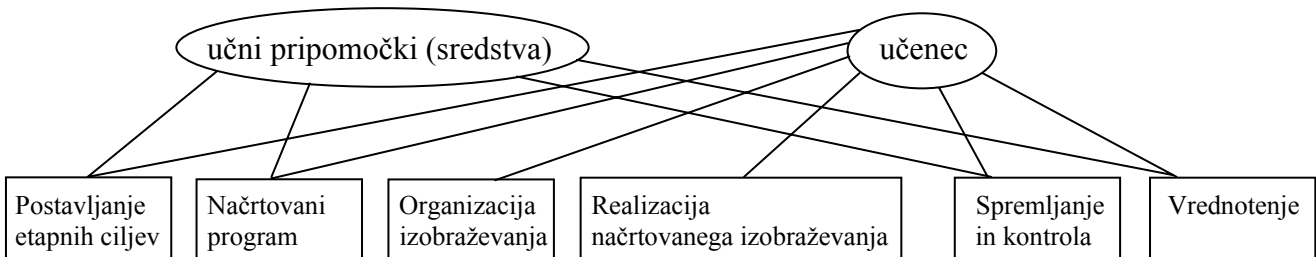
učinkovitejše od klasičnega samoizobraževanja

možno ga je uporabljati **množično** tudi pri povprečno nadarjenih in motiviranih

zadovoljuje **širše družbene interese** in potrebe po izobraževanju, ne le individualnih ekonomičnost

Izobraževanje na daljavo:

povezava z **multimedijskimi oblikami**, določen **globalni tempo** učenja in **snov**, večji **nadzor** ustanove

3. Neformalno izobraževanje:

razne vrste izobraževanja odraslih, ki **ne potekajo po običajni poti formalnega šolskega dela** (pouk v razredu)

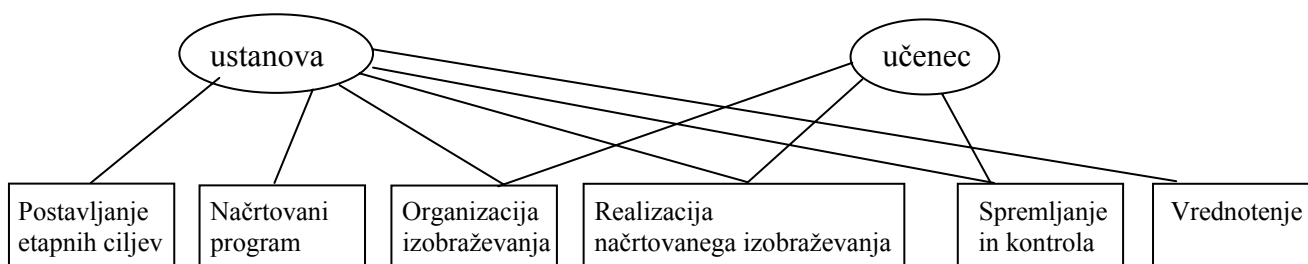
stik **na daljavo** ali prek **medijev**

le manjši del poteka v neposrednem osebem stiku z učenci – konzultacije, mentorstvo, razgovori, diskusijska srečanja, krajši seminarji ...

ponekod si odrasli sami razporejajo čas, ritem, obseg učenja, ustanova pa jim daje **možnost izbiranja** – vnaprej določen program, v določenem obdobju morajo obvladati snov **različne okoliščine** izobraževanja (doma, odmori med delom, v naravi, med vožnjo)

dopisno je na meji med formalni in neformalnim

bolj ustreza izobraževanju ob delu kot formalno

4. Formalno izobraževanje:

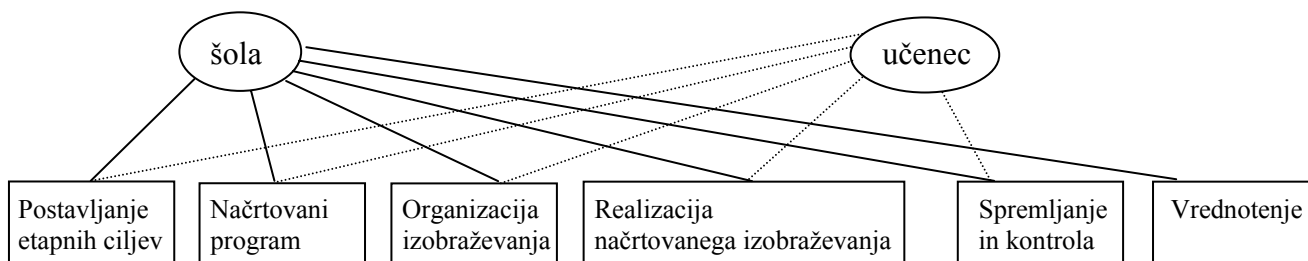
tiste vrste učenja ljudi, ki so organizirane v obliki **šolskega dela, pouka za odrasle** celoten proces poteka v **neposrednem osebnem stiku** učitelja in učencev pomembni so vnaprej določeno število ur, učiteljevo podajanje snovi in razlaga v okviru **rednih šol** ali kot **posebne šole** za odrasle – večerna osnova šola **zahtevnost**

prednosti: vpliv učne skupine, obveznosti so vnaprej določene ...

Povratno izobraževanje:

intenzivne oblike izobraževanja **iz dela** – v okviru rednih delovnih ur

dokvalifikacija, specializacija, dokončevanje že začete šole, izobraževanje za vodilna delovna mesta

5. Posredno ≠ neposredno izobraževanje:

glede na **stik med učiteljem in učenci**

neposredno: vzgojni kontakt je odvisen od **fizične prisotnosti** – dobivata se **osebno** tečaj, konzultacija, večerna šola, knjižnica ...

uporabljata različne oblike in metode vzgojno-izobraževalnega dela

posredno: **dopisno** izobraževanje in izobraževanje na **daljavo** med seboj **nimata stikov**

Izobraževanje na daljavo:

s pomočjo **medijev**, brez osebnega stika

≠

Multimedijsko izobraževanje:

ni vedno na daljavo – lahko poteka v razredu, če učitelj uporablja več medije in načinov posredovanja snovi

Slabosti posrednega izobraževanja:

- ☛ manj **neposrednih doživetij**
- ☛ manjkata prepričevalna moč in **sugestivni vpliv** učitelja
- ☛ **šibki vzgojni vplivi**
- ☛ uspešno za pridobivanje **znanja**, manj pa za spretnosti in navade

Prednosti posrednega izobraževanja:

- ☛ **večje možnosti** za pridobivanje izobrazbe kot pri neposrednem – doseže tudi najbolj odročne kraje
- ☛ **lažje** glede na **obveznosti ljudi** (šola, družina ...) → uveljavlja se predvsem pri **daljših programih**, kjer obveznosti učencem ne dopuščajo daljšega obiskovanja npr. večernih šol
- ☛ več **svobode** pri **ritmu** učenja

Problem dvosmerne komunikacije:

enosmerna: vzgojno-izobraževalne ustanove oddajajo informacije in znanje, učenci pa ga sprejemajo – **ni preverjanja**, kako učenje dejansko poteka

najpogostejša **povratna informacija** so:

- ☛ **učna pisma**
- ☛ **šablone za samoocenjevanje**
- ☛ razni **vprašalniki**, ki jih učenci izpolnjene pošiljajo nazaj
- ☛ **zbirke opravljenih nalog**
- ☛ **pisna poročila** (seminarske naloge, referati itn.)

6. Kompenzacijsko ≠ inovacijsko izobraževanje:

kompenzacijsko: ljudje si pridobivajo znanje, ki je bilo objektivno **dosegljivo že v času rednega šolanja**, pa si ga iz subjektivnih ali objektivnih razlogov takrat **niso pridobili**

inovacijsko: pridobivanje znanja, za katerega **med rednim šolanjem ni bilo možnosti** → nova odkritja na nekem področju
sem ne spadajo primeri, ko si strokovnjaki pridobivajo znanje iz nekega drugega področja

7. Formativno ≠ informativno izobraževanje:

izobrazbeni status = stopnja poučenosti in izurjenosti, ki jo ima določena oseba in ki bistveno vpliva na spremembe v delu in življenju ljudi
ponavadi ga označujeta **stroka** in **šolska izobrazba**

Horizontalno spreminjanje statusa:

oseba **ne spreminja stopnje izobrazbe**, spremeni pa **stroko**, prekvalificira se

Vertikalno spreminjanje statusa:

oseba zaključi **naslednjo višjo stopnjo izobraževanja**

Formativno izobraževanje:

vsako izobraževanje, pri katerem **se spreminja izobrazbeni status**
bilo je pomemben **oblikovalni dejavnik osebnosti**

daljši ali krajši programi, vendar pa so med seboj najtesneje **povezani** → **vzgojno** delujejo po vnaprej predvidenih poteh in oblikah dela

sem spadajo tudi zunajšolski programi, ki imajo dovolj **močan in obsežen vpliv** na posameznika, njegovo usposabljanje in oblikovanje

Informativno izobraževanje:

posreduje samo **delna znanja** s posameznih področij, **dopolnjuje** prejšnja znanja, **poglobi** del prejšnje izobrazbe ali pa človeka o nečem **informira** na novo

nima večjih vzgojnih vplivov

hitreje se **izgublja**, ker ni povezano z oblikovanjem določenih osebnostnih lastnosti in je bolj površno osvojeno

pripomore predvsem k **splošni razgledanosti**

Stopnje zahtevnosti:

1. informiranje
2. informativno izobraževanje
3. formativno izobraževanje

8. Dopolnilno izobraževanje:

izvajamo ga v obliki **krajših programov**, ki zajemajo le **posamezno problematiko** in **izsek** določenih spoznanj neke stroke
kljub temu je **vzgojni vpliv** tolikšen, da oblikuje posamezne **nove delovne funkcije** in delno **spremeni dejavnosti** ljudi → torej je tudi formativno
po obravnavani snovi je kompensacijsko ali inovacijsko

Premočrtno dopolnilno izobraževanje:

ko se kdo vključi **iz lastne stroke**

≠

Navzkrižno dopolnilno izobraževanje:

ko si kdo pridobiva znanja **iz drugih strok**

Usposabljanje

= **zaključna ali prehodna faza pripravljanja in prilagajanja človeka na delo**

vmesna faza med izobraževanjem in delom

pridobivanje predvsem **praktičnih znanj, spretnosti, delovnih navad** za določeno delo, opravilo, funkcijo

tu se uresničuje **uporaba izobrazbe v konkretnih pogojih**

1. Začetno ali pripravljalno usposabljanje:

najdaljše je

usposabljanje delavcev za **manj zahtevna dela**

delavce pripravlja za novo delo **na drugem strokovnem področju** ali pa za **prvi poklic**

2. Adaptacijsko usposabljanje:

predvsem pridobivanje **neposrednih osebnih izkušenj**, razvijanje **manjkajočih spretnosti in navad** ter nekaterih **konkretnih spoznanj**, ki jih prej šola ni dala

3. Dopolnilno usposabljanje:

ko se **poveča zahtevnost dela** ali pa se spremenita **tehnologija** ali **organizacija dela**

IV. DRUŽBENO-EKONOMSKI DEJAVNIKI

1. Predindustrijska družba

tradicionalna družba

prevladujeta **kmetijstvo, živinoreja** (kasneje tudi majhna družinska podjetja) – **primarni sektor**
toga razslojenost – vsak svoj položaj podeduje, ne pridobi si ga z znanjem
avtoritete v politiki in religiji
 vlada **aristokracija**, ki ljubosumno varuje svoje privilegije, tudi znanje

Znanje:

stari predajajo znanje **mladim**, nanje prehaja **kulturna dediščina** = način **mišljenja, delovanja, obnašanja**
 z njo se prenašajo tudi kulture, navade, običaji, veščine, manj pa znanstvena in tehnična kultura
 znanje je obrnjeno v **preteklost**

Zadruga:

ljudje v velikih družinah živijo skupaj, na čelu je starešina, ki je najstarejši, najbolj izkušen, sposoben preživeti družino
 po imenih družin se oblikujejo vasi: Arlešiče v Beli krajini

Cehi:

zaprte skupnosti obrtnikov – varujejo svoje **poklicne skrivnosti**, med sabo si pomagajo
 vsi so **isti sloj**
 bolj se ukvarjajo s **konkurenčnostjo** kot z razvojem članov
 v okviru cehev se izoblikujejo **bratovščine** – združbe ljudi
 znanje se prenaša **prek starejših** na mlajše po določenih **ritualih**
 še danes ljudje istega poklica varujejo svoje skrivnosti

Bratovščine – prostožidarji:

znanje se **prenaša** s starejših na mlajše
 ukvarjajo se z **družbenimi problemi**, vsakih 6 mesecev izdajajo publikacije
zaprt družbeni krog, med seboj si pomagajo
 ker so **intelektualci**, imajo **velik družbeni vpliv** – vidno pri priznanjih, npr. "najboljši francoski delavec"

2. Industrijska družba

RAYMOND ARON:⁸ obdobje, v katerem so **industrija** in **industrijski sistemi** najznačilnejša oblika **proizvodnje**

⁸ Francoski sociolog.

Značilnosti:

nova **delitev dela**

akumulacija kapitala

ekonomska izračunava – pomemben je dobiček

večji pomen imata **znanstveni in tehnični razvoj**

delovna sila se koncentrira na posameznih mestih → **koncentracija znanja**

žal ima znanje predvsem **meščanstvo**, ki posreduje kulturo → delavci si želijo dobiti kulturo in družbeno moč

Delitev človekovega življenja na:

1. čas **dela**

2. čas **počitka**

3. čas **spanja**

Pojavi se "prosti čas":

človek se **loči od družine**, od nje se manj uči ali pa sploh ne

čas ostrih urnikov, ki prihajajo iz **samostanov v 17. stoletju**⁹

urniki preidejo tudi v **šole**

Kultura:

socialistične države imajo za temelj **industrijski razvoj**, kmetijstvo izginja

kulturo skušajo pripeljati v **tovarne**: koncerti, razstave, izobraževanje odraslih, a usmerjeno v **industrijo**

Javno šolstvo:

MARIJA TEREZIJA – zaradi **delitve dela**

potreba po **specializirani delovni sili**: nedeljske šole, izobraževanje odraslih, da se prilagodijo industriji → prehod iz primarnega v **sekundarni sektor**

Izobraževanje odraslih za izbrance:

elitistični krog

strokovnjaki vadijo vzporedno z univerzo

težko se vpišeš, če nisi iz elite

nacionalnoupravna šola – šolajo se predsedniki države

diplomanti teh šol 1815 čutijo potrebo po večji **pravičnosti**, usmerjajo se v **izobraževanje neprivilegiranih**

državniki ugotovijo, da je izobraževanje odraslih potrebno – 53 % ljudi je nepismenih

za tem stoji težnja po večjem **razvoju industrije**

zakon o izobraževanju odraslih; namenjeno je tistim, ki ga niso prejeli

Izobraževanje odraslih za ljudstvo:

organizirajo **delavci** sami

družbene skupine imajo **nasprotno politične težnje**, a to vodi v **pridobivanje znanja**

Narodna identiteta:

v 19. stoletju se formirajo **narodi** – **narodna identiteta** sloni na zgodovini, jeziku, običajih, folklori, kontinuiteti → tudi to sproži izobraževanje odraslih (tabori, čitalnice)

⁹ MICHEL FOUCAULT: *Nadzorovati in kaznovati*

3. Postmoderna družba

Globalizacija kapitala:

omeji nadzor držav nad proizvodnjo

narod kot pojem izgine, proizvodnja ni več nacionalna → **manjši pomen države**

novi pogoji zahtevajo **veliko znanja**

Izobraževanje odraslih:

družbene spremembe: padec komunizma, krize, grobi prehodi, zaostanki v razvoju, nered tudi prizadevanje za **boljšo kakovost** izobraževanja – "total quality management"

vsi so **pod pritiskom** teh pojavov → **eksplozija izobraževanja**

JOFFRÉ DUMAZADIER:

pri izobraževanju odraslih gre za **razvoj družbe** ali družbenih skupin

izobraževanje odraslih si zavedno **prizadeva** za razvoj:

- ☛ gospodarstva
- ☛ družbe v celoti
- ☛ osebnosti/posameznika

s pomočjo **izobraževalnega in učnega sistema** → ta spremeni **kulturo posameznika** (obnašanje, mišljenje, postopki, veščine) v tisto, ki lahko najbolj **spodbudi družbeni razvoj**

DUMAZADIER postavi v ospredje družbeno izobraževanje¹⁰, čeprav je lahko tudi osebnostno

izobraževanje niha med:

1. **humanizacijo** – izobrazba, da izraziš svobodno voljo
2. **socializacijo** – izobrazba, da se čim bolj prilagodiš normam

pomaga nam lahko **razvejano** in **kompleksno mišljenje**

Način življenja:

1. mobilnost:

človek več potuje, več izve, več ima informacij

dostopni so različni **viru učenja**:

- ☛ situacije → izkušnje
- ☛ mediji – moramo imeti kritično mišljenje
- ☛ knjige
- ☛ internet
- ☛ izkušnje drugih – učenje drug za drugega
- ☛ filmi

2. človek sam izbira vir in partnerja¹¹ za učenje:

povezujemo različne **posameznike, ustanove, vire**

treba je postavljati mostove med posamezniki in njihovimi vprašanji

3. človek ni zaprt v ozek krog svoje družine:

družina je sicer **pomemben vir** učenja, vendar **ni zadosten**

družina se: 1. **oža** → nuklearna družina

2. razpada na **poddružine** (člani, ki čutijo več naklonjenosti med seboj, se več srečujejo)

nov tip – **prijatelji**, različne **komune** (npr. hipiji) – skupaj se učijo, si pomagajo

¹⁰ V SFRJ je prevladalo, ker je šlo za **kolektivni način** življenja.

¹¹ Mentorji, prijatelji, sošolci.

ljudje se združujejo v **skupine prijateljev in sodelavcev** – **solidarnostno gospodarstvo** (solidarnost itn.)
šport, kulturna dediščina, AV-sredstva

4. delo ni več na enem mestu:

tudi **drugačen prenos znanja**

v Franciji veliko ljudi dela doma, le trikrat potujejo v Pariz s TGV (TGV-skupnosti – reševanje problemov na vlaku)

sodobni nomadi: podjetniki, ki vodijo več podružnic, živijo v hotelih, preoblačijo se na straniščih ...
– prostovoljni brezdomci

5. ljudje so vse bolj samoodgovorni za delo:

projektni način vodenja – delavci se združujejo glede na delovne naloge, gre za drugačen pretok znanja

6. način življenja se ponovno poveže s kulturo:

kultura se seli v **lokalne skupnosti**: izobraževanje je namenjeno prebivalcem, ki skušajo izboljšati kraj, bolje spoznati svoje okolje ...

patronažno izobraževanje županov – ko imajo čas

7. poudarek je na človeku:

terciarni sektor (= storitve) – največ delovnih mest

človek se **soodloča**

Postmoderna:

moderna naj bi se začela že z razsvetljenstvom

mnogi pravijo, da **postmoderne ni**, so le razne oblike modernizma

začela naj bi se s **padcem berlinskega zidu**, 1. sledovi pa že v 20. letih v ZDA

Spremembe v temeljnih paradigmah izobraževanja in učenja odraslih:

1. od znanja k **sposobnostim za pridobivanje** novega znanja

2. od prenosa znanja iz roda v rod k šolskemu oz. **organiziranemu izobraževanju** v hipnoorganiziranih družbah

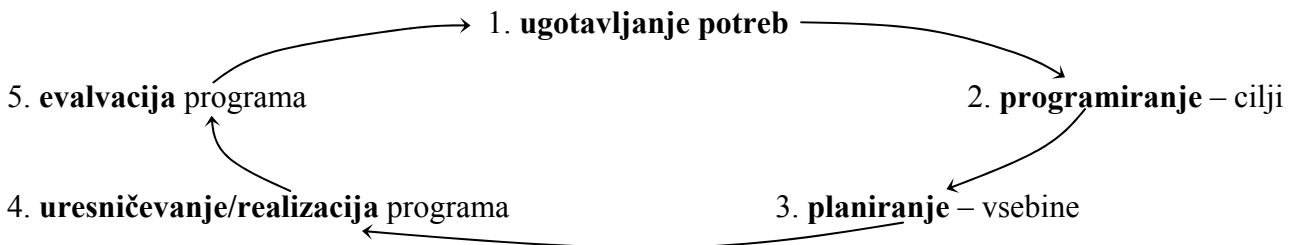
3. od šolskega izobraževanja k **permanentnemu vseživljenjskemu izobraževanju**

4. od izobraževanja k **vzgoji odraslega človeka** (spreminjanje osebnosti, osebostni razvoj)

V. ANDRAGOŠKI CIKLUS

= **izobraževalni postopek**, ki obsega več **faz** celotnega **vzgojno-izobraževalnega dela odraslih**. Z njim dosegamo **cilje** vzgoje in izobraževanja odraslih

1. Ugotavljanje potreb po izobraževanju

kompleksna in zahtevna faza

s potrebami šele sestavljamo **vsebine** za izobraževalni program
pozorni moramo biti na to, kakšna znanja in spretnosti **želijo** ljudje, pa tudi **predvideti** potrebe, katerih se še **ne zavedajo**

Potreba po izobraževanju odraslih:

= **razlika** med znanjem, spretnostmi in drugimi osebnostnimi lastnostmi, ki se razvijajo v **izobraževanju**, in tistim znanjem, spretnostmi, lastnostmi, ki jih odrasli **ima**

odrasli se učijo stvari, za katere misli, da so zanj **potrebne**
izobraževanje je povezano z občutki **ugodja**

Vpletenost odraslega v učni proces:

tudi v proces **diagnoze potreb** – pokažemo mu, kaj naj bi dosegel, vzornemu modelu se nato skuša približati

Diagnostične izkušnje:

ugotovi, kaj mu manjka

Načrtovanje učenja:

življenje/izobraževalne **potrebe** spremenimo v **izobraževalni program**
sami izbirajo prostor, čas, način učenja

Vodenje njegovih učnih izkušenj:

vzajemno učitelj in učenec

Izkušnje:

odrasli imajo **večji obseg**

so zelo **različne**

notranje izkušnje (≠ otroci: zunanje) – del njegove samopodobe

izhajamo iz **prakse** in **konkretnih analiz**

1. Ugotavljanje posameznikovih potreb:

osebni stik – različne oblike komunikacije:

- ☛ **razgovor**, intervju
- ☛ preverimo **predznanje** – s čim se je prej ukvarjal, s čim se ukvarja sedaj
- ☛ da vemo, kaj **pričakuje** – vedno hočejo **praktična znanja**
- ☛ poznati moramo **učne navade**
- ☛ različna je tudi **motivacija**

ugotoviti moramo torej **osebnostne lastnosti**

določimo **vsebine** (splošna znanja, stroka)

povemo mu, da bomo na osnovi njegovih želja sestavili program

2. Ugotavljanje institucionalnih potreb:

težnja je, da se **skupina delavcev izobraz**

najprej je treba stopiti v **stik z vodjem** podjetja (finance, prostor)

treba je ugotoviti **potrebe ljudi**: anketa → izobrazba, zanimanje, potrebe, cilji

upoštevamo **razvoj, planiranje, delo organizacije, motivacijske dejavnike** za zaposlene

3. Ugotavljanje potreb skupnosti, družbe:

najlažje je, če gre za **lokalno skupnost** (občino – finance, prostor, stanje)

treba je slediti **razvoju, spremembam, zahtevam**

kakšne potrebe so, kako jih zadostiti, ugotoviti oblike izobraževanja, ki se že uporabljajo

komunikacija s posamezniki in organizacijo ali skupnostjo

Proces ugotavljanja potreb:

1. **analiza obstoječih potreb** – ugotavljamo potrebe pojava
2. **določimo znanje, spretnosti in druge osebnostne lastnosti**
3. **ugotavljamo predznanje in izkušnje**
4. **določimo potrebe po izobraževanju**
5. **postavimo cilje programa**: potrebe → cilji

2 tipa ciljev:

KNOWLES

1. **splošni**: manj pomembni za odrasle, značilni so za **šolski sistem**
2. **programski**: konkretni, s tem bomo dosegali **cilje** izobraževanja odraslih

Kako sestavimo program:

1. določimo **operativne potrebe, sredstva** institucije (analiza stanja, prostora, financ) → ugotovimo možnosti za izobraževanje

2. upoštevamo **možnosti za izobraževanje** po področjih in oblikah izobraževanja v instituciji

3. upoštevamo **možnosti za izvajanje** (prostor, čas itn.)

4. **finančni načrt**

tako imamo zbrane potrebe po izobraževanju in operativne potrebe

1. primer – jezikovni program:

organiziramo **uvodno srečanje** – predstavimo se, povemo, zakaj smo tu
vprašamo jih, kaj hočejo, naredimo skupine glede na motivacijo, znanje, čas
pomemben je **prostor** (svetlo, rože, udobno, v polkrogu, ni tabel – le listi)

2. primer – Doba:

zanimajo jih spol, starost, kje so izvedeli za tečaj, stopnja dosežene izobrazbe, status, pričakovanja
tabela po stopnjah znanja – opraviti mednarodni izpit, komunicirati z ljudmi
kakšen je bil prvi stik z Dobo, kako ste bili zadovoljni z informacijami, vaši predlogi

3. primer – izobraževanje mladih odraslih (16-26):

treba jih je **motivirati** (uporniški odnos do šole, nesamozavestni so)
zavod za zaposlovanje (UŽU = usposabljanje za življenjsko uspešnost) – skušajo vplivati na psihosocialni razvoj, zviševati avtonomijo osebnosti

2. Programiranje izobraževanja odraslih

= **določanje** in ugotavljanje **vsebine** za vzgojo in izobraževanje, ki vodi k določenemu **vzgojnemu smotru**

faza **konkretizacije** in **prilagajanja** izobraževalnih programov
predvideti je treba celotno organizacijo glede na **potrebe**
sestavljajo **vsebine**

2 vrsti programiranja:¹²

1. **predmetno programiranje:** po znanstvenih disciplinah
2. **integracijsko programiranje:** glede na **posameznikove potrebe** – npr. kuhanje za vdovce

1. vertikalna organizacija programa:

kandidati najprej opravljajo **izpite** iz predmetov, kjer imajo **največ prejšnjega znanja**, nato pa postopno še **novejše predmete**

2. horizontalna organizacija programa:

učenci se najprej učijo snov in opravljajo izpite iz **prvega letnika**, nato iz **drugega** ...

Vrste programov:

1. **individualni program:** za posameznega učenca → konzultacije, mentorstvo
2. **skupinski program:** obvezen za vse
3. **izpuščen program:** učenec lahko kaj **izpusti**, če že od prej **obvlada**

Upoštevati moramo:

- ☛ **vire znanj:** literatura, mediji, internet, izkušnje, strokovnjaki
- ☛ **učna sredstva**
- ☛ **okoliščine za učenje** (bolje, če je zunaj narava)

Opredelitev snovi za uporabo v praksi:

ljudi mora **pritegniti**, tudi ko bodo to uporabljali

Pripraviti izobraževalne vsebine v učbenikih/drugih virih za uporabo samostojnega učenja

Pripraviti za delo v skupini

dokončno torej sestavimo **okvirno vsebino**, kasneje pa lahko še **prilagodimo**

¹² PASTUOVIĆ

3. Planiranje izobraževanja odraslih

= predvidevanje **organizacije, metod, tehnik** za izvajanje pouka, urejanje **pogojev** za učenje, izbiranje ustreznih **virov** za doseg smotrov in angažiranje ustreznih **strokovnjakov**, ki bodo izvajali program

izhajamo iz **ciljev, potreb, vsebin**
program moramo izvesti v **praksi**

Predvidevanje organizacije:

- ☛ **trajanje** izobraževanja
- ☛ **vrsta**: ob delu, ob vikendu itn.
- ☛ **metode**
- ☛ **oblike**
- ☛ **tehnike**
- ☛ **ustrezni viri** za doseganje smotrov

z organizacijo medsebojno povezujemo in **koordiniramo** vse možne **dejavnike, postopke** in posamezne **ukrepe** v **celovit proces**, s katerim bomo najbolj učinkovito dosegli **vzgojni smoter** zajema lahko posamezne programe, enkratni ali ponavljajoči se model ali celoten podsistem izobraževanja odraslih

1. Izbor virov znanja:

- ☛ **literatura**: strokovna, učbeniki za odrasle (predznanje, izkušnje se upoštevajo)
- ☛ **mediji**: TV, časopisi, filmi
- ☛ **strokovnjak** – sprti morajo slediti novostim, spremembam, da sledijo različnim strokam

2. Oblike izobraževanja:

spreminjajo se glede na učno skupino, smotre, naloge, gradivo

- ☛ **seminarji**
  - ☛ **tečaji**
  - ☛ **konzultacije**
  - ☛ **mentorstvo**
  - ☛ **inštrukcije**
  - ☛ **učni ali študijski krožki**
- } individualno

3. Metode:

velike razlike med **otroki** in **odraslimi**

- ☛ **predavanje** – če ni časa in če posredujemo nova, verbalna znanja, pasivno
- ☛ **razgovor**:
  - učne skupine
  - predznanje, izkušnje, problemi
  - strokovnjak lahko le usmerja, sami se pogovarjajo
- ☛ **diskusija**:
  - če imamo skupino ljudi
  - spet je važno predznanje
  - usklajevanje različnih mnenj, biti mora argumentirano
- ☛ **igranje vlog**
  - za usposabljanje odnosov, komunikacije, socializacije
  - problem, igralci, opazovalci, nato vrednotenje
  - bolj vzgoja kot izobraževanje

☛ proučevanje primerov:

- v skupini (dokaj homogena)
- predznanje, izkušnje
- kritičnost, samoodločanje – bolj vzgoja kot izobraževanje

☛ delo s pisanimi viri:

- predhodna priprava gradiva, da lahko posameznik sam dela
- preberejo → pogovor, seminarska naloga, esej

4. Preverjanje pogojev:

1. subjektivni:

- ☛ prosti čas
- ☛ sposobnosti
- ☛ predznanje
- ☛ izkušnje
- ☛ socialni status
- ☛ učne tehnike in navade:
  - aktivno branje
  - aktivno učenje in miselna zbranost
  - pregled nad snovjo
  - pripravljanje
  - kartončki s pomembnimi spoznanji
  - namen učenja
  - ponavljanje in utrjevanje
  - ustaljene učne navade
  - metode hitrega branja
  - tu so odrasli zelo prilagodljivi, ker črpajo izkušnje iz drugih dejavnosti – učijo se bolj kampanjsko, veliko snovi predelajo naenkrat in jo poglobljajo – k temu jih vlečeta osebna motivacija in lastna osnova za učenje

- ☛ motivacija
- ☛ stopnja obremenjenosti
- ☛ družinski status – medsebojna pomoč, ženske imajo manj časa kot moški (družina)
- ☛ psihofizično stanje

2. objektivni pogoji prvega tipa:

- ☛ urejamo jih **proti** s planiranjem
- ☛ izobraževalne potrebe
- ☛ vrste izobraževalnega programa (formalno/neformalno, dopisno itn.)
- ☛ vrsta in obseg ostalih dejavnosti
- ☛ učna sredstva
- ☛ vrsta poklicnega dela
- ☛ andragoški kadri

3. objektivni pogoji drugega tipa (širši):

- ☛ **vnaprej dani** objektivni pogoji
- ☛ institucionalne možnosti (prostor, okolje)
- ☛ ekonomska osnova
- ☛ družbenopolitični cilji
- ☛ ekološki pogoji
- ☛ prostorske razmere
- ☛ zakonodaja

Učna klima:

a) socialno ozračje:

odnosi v skupini

b) fizično ozračje:

primerna in udobna pohištvo in oprema
neformalno opremljene sobe, okrašene po okusu odraslih – ne smejo spominjati na šolo
akustika in osvetlitev naj upoštevata pešajoči vid in sluh

c) psihološko ozračje:

odrasli se **dobro počutijo**

zadovoljene so **temeljne psihosocialne potrebe**:

- ☛ spoštovanje
- ☛ sprejemanje
- ☛ enakovrednost
- ☛ podprtost (vrstniško učenje, duh vzajemnosti)

tudi **čustvene, socialne, spoznavne potrebe**, potrebe po **vrednotah** (enake kot mentor in skupina,
univerzalne vrednote, potreba po skrbi)

vrednote v slovenskem parlamentu:

1. retorika 2. hitrost, informiranost 3. lepo oblačenje	}	to niso avtentične, ampak ameriške vrednote

sprejetost vrednot

svoboda izražanja – ne sme biti strahu pred osmešenjem, kaznijo

brez anonimnosti – tega ne prenesejo, morajo jih poznati po imenu

mentor mora **prisluhniti** učencem

ozračje odraslosti naj velja za celotno izobrazbeno ustanovo (prosto, vodenje, odnosi ...)

5. Izbira andragoških delavcev:

glede na **planirani program**

glede na **potrebe, vsebine, zahteve**

številni profili:

- ☛ učitelji
- ☛ predavatelji
- ☛ animatorji
- ☛ svetovalci
- ☛ usmerjevalci programov
- ☛ avtorji učbenikov
- ☛ analitiki za proučevanje izobraževalnih potreb

Sinteza planiranja:

1. izbor virov znanja → **kaj?**
2. izbor oblik, globalnih metod, tehnik → **kako?**
3. predvidevanje organizacije → **kje?**
4. urejanje pogojev
5. izbor kadrov in učencev → **kdo?**

4. Uresničevanje oz. realizacija programa

osrednja faza – uresničevanje vsega, kar smo načrtovali

odvisna od prejšnjih faz, posebej od tretje
tudi pri **neformalnem izobraževanju**

Prisotnost vodje:

študijski krožek lahko udeleženci izvajajo sami

Andragoški principi:¹³

1. permanentnost:

stalno učenje – vseživljenjskost

ljudje se učijo v vsaki situaciji

posebej so lahko pozorni na določene pojave, probleme

to velja tudi za **otroke** – na vsakem koraku smo pozorni in pridobivamo izkušnje

2. demokratičnost:

vsak se lahko izobražuje

udeleženci se **upoštevajo kot subjekt** (samoaktivnost), želijo biti **enakovreden partner učitelju**

3. funkcionalnost:

rezultat učenja mora biti **uporaben**

odvisno od vsebine, oblik in metod dela

ugotavlja se **stopnja aktivno osvojenega znanja**

4. prostovoljnost:

učijo se prostovoljno, iz **notranje potrebe**

glede na **potrebo** sprejmeš program

odrasli se morajo počutiti **pomembno** in **prostovoljno**

5. raznovrstnost in dinamičnost (fleksibilnost):

ritem učenja je **enakomeren**, brez kampanjskega učenja

odrasli imajo **raznovrstna znanja**, zato potrebujejo **dinamičnost, praktična znanja**

6. integriranost:

transfer med posameznimi področji vedenja – omogočajo ga **izkušnje**

pomembna je **vsebina** glede na **potrebo**

naknadno vključujemo teme, ki jih želijo imeti

7. angažiranost, aktivna udeležba (participacija):

želijo **aktivno sodelovati, sproti preverjati** naučeno

udeleženci **pripravijo primere**, naloge zaradi utrjevanja znanja

8. izobraževanje ob delu:

to danes štejemo kot **poseben podsistem** izobraževanja odraslih

večinoma gre za **formalno izobraževanje**

poleg službe oseba obiskuje tečaj

≠

izobraževanje iz dela: najmanj za 14 dni prekineš z delom in obiskuješ izobraževanje, nato se vrneš

najpomembnejša sta **prostovoljnost** in **integriranost**

upoštevati je treba **predznanje, izkušnje, potrebe, metode, oblike, vsebine**

izbiramo glede na njihovo **življenje in delo**

¹³ FILIPOVIČ, 1966

Realizacija programa je odvisna od:

1. formalno → od **andragoga**
2. samoizobraževanje → od **motivacije, stopnje potreb, želj**

Andragog:

obvladati mora vse **faze** in upoštevati **principe**

= **strokovna oseba, ki uči odrasle**

Različne vloge andragoga:

1. **vodja vzgojno-izobraževalnega procesa**
2. **mentor**
3. **inštruktor** (v poklicnem izobraževanju)
4. **svetovalec** (na področju vzgoje in prevzgoje odraslih)
5. **animator** (kultura)
6. **organizator** (seminar v Trbovljah na temo onesnaženega okolja)
7. **programer** in **animator** – vodi tečaj, seminar
8. **konsultant** in **korektor** (izobraževanje na daljavo)

Klasifikacija andragoških profilov:

1. diplomirani andragogi:

vzgoja in izobraževanje odraslih, ima širšo pedagoško izobrazbo

2. andragoški delavec:

za **poln delovni čas** so zaposleni v **andragoških ustanovah**, imajo dodatno opravljeno specializacijo

3. stalni sodelavci:

samo **del časa** posvetijo izobraževanju odraslih; usposobijo se s seminarji ali s samoizobraževanjem

4. občasni andragoški delavci:

samo **občasno** sodelujejo, imajo le navodila in nasvete, kako naj delajo v učni skupini

Naloga in vloga andragoga:

vodi izobraževalni proces

ima tudi dovolj znanja, da ga **organizira**, **izpelje** do konca

usmerjevalec

upoštevati mora andragoške **principe**

paziti mora na **motivacijo**

tudi različne **raziskave** na področju izobraževanja odraslih

sproti beležijo **spremembe v družbi** → veliko empirično delajo v okviru stroke

5. Evalvacija programa

ovrednotimo doseganje cilja

ugotavljanje doseganja in uresničevanja vzgojno-izobraževalnih ciljev

Evalvacija učenja:

odrasli ne prenese ocenjevanja, zato gre za **samoevalvacijo**

učitelj pri tem lahko pomaga

uspešnost nato **preverja v življenju**

pogosto je **evalviran učitelj**

Vrsti evalvacije:

1. neformalna, sprotna:

pomembna – od tega je odvisen **potek dela, motivacija** itn.

2. formalna, zaključna:

na koncu moramo dobiti **rezultat** od ljudi
vprašamo jih, če so **zadovoljni z znanjem**

pripravimo tudi **izpit**

vsak pove, kaj je raziskoval (če je to delal), skupaj skušajo vrednotiti

Kdo vrednoti in kdo so subjekti vrednotenja:

- ☛ udeleženci
- ☛ učitelj
- ☛ vodja programa
- ☛ zunanji sodelavci
- ☛ nadzorno osebje (v podjetju)
- ☛ predstavniki skupnosti ...

seveda je to odvisno od vrste programa in tega, komu je namenjen

Ravni vrednotenja:

- ☛ posameznik
- ☛ učitelj, mentor
- ☛ organizacija, institucija

Načini vrednotenja:

- ☛ anketa
- ☛ razgovor
- ☛ splošna vprašanja
- ☛ diskusije

zbrati moramo **podatke**, da vidimo, ali so to znanja, ki so jih prvotno **želeli dobiti**, ali so dobili več, manj

zbiranje podatkov za **ustrezne odgovore**

razčlenjevanje in **interpretiranje podatkov**

dobljen dosežek pa je lahko najustreznejši za **nadaljnje** načrtovanje, programiranje, organiziranje
zato tudi govorimo o andragoškem **ciklusu**

Oblikovanje zaključka:

1. **ključni cilji**, ki jih je treba povzeti
2. **pregled zapisanih ciljev na plakatih** – komentar je poudarek tega, kar so spoznali, in ciljev, ki so jih dosegli
3. Kako bom **pregledala uresničitev pričakovanj**?
4. **anketa**

kar **80 %** izobraževanja je **neformalnega**